

De maatschappelijke verantwoordelijkheid van de farmaceutische branche

door Marc Pomp, 3 oktober 2018

De vorige minister van VWS had een duidelijke opvatting over de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de farmaceutische branche: "Farmaceutische bedrijven maken geen tv's of deodorant, ze hebben een bijzondere maatschappelijke verantwoordelijkheid. Met andere woorden: van de farmaceutische bedrijven wordt een actieve rol verwacht in het betaalbaar houden van geneesmiddelen en in de continuïteit van de geneesmiddelenvoorziening." (Toespraak op 6 september 2016).

Maar je kunt ook verdedigen dat een farmaceutisch bedrijf dat zoveel mogelijk probeert te verdienen aan een nieuw geneesmiddel juist wél zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. Het hangt er maar vanaf wat je belangrijker vindt, goedkopere geneesmiddelen nu of betere geneesmiddelen in de toekomst. Hoe minder we nu willen betalen, hoe minder innovatie. Als je dit niet gelooft, dan heb je het gemakkelijk. Dan zijn lagere prijzen goed voor iedereen behalve voor farmaceutische bedrijven en hun aandeelhouders. Maar het is een gevaarlijk geloof, want alle economen die hiernaar gekeken hebben komen tot dezelfde conclusie: een lagere verwachte winstgevendheid van nieuwe geneesmiddelen gaat ten koste van innovatie.

Ook als je wel gelooft dat lagere prijzen de innovatieprikkel ondermijnen ben je natuurlijk niet bereid om oneindig veel te betalen voor innovatie. Ergens is het genoeg, want we willen ook nog geld overhouden voor andere dingen dan zorg. Hoe kom je erachter waar die grens ligt? Daarvoor hebben we normaal gesproken de markt. Een bedrijf als Apple ontdekt wat consumenten bereid zijn te betalen voor I-Phone-innovatie door te kijken wat de omzet is bij een hoge prijs. Waarom zou dat bij geneesmiddelen anders werken? Een farmaceutisch bedrijf komt erachter wat we bereid zijn te betalen voor een nieuw geneesmiddel door een hoge prijs te vragen. Als het middel na wat getouwtrek tegen die prijs of tegen een wat lagere prijs in het pakket komt, is dit een belangrijk signaal aan investeerders. Want dan is de betalingsbereidheid kennelijk hoog en dat is goed nieuws voor het verwachte rendement op investeringen in geneesmiddelenonderzoek. En ook als het middel vanwege de prijs *niet* in het pakket komt is dit een belangrijk signaal. Dan weten farmaceutische bedrijven dat ze niet in middelen moeten investeren die alleen rendabel zijn bij een hoge prijs.

Stel nu eens dat farmaceutische bedrijven 20 jaar geleden hadden besloten dat ze, vanwege hun maatschappelijke verantwoordelijkheid, niet meer dan € 20.000,- per patiënt per jaar (pppj) zouden vragen voor een nieuw geneesmiddel. Veel geneesmiddelen waren dan niet op de markt gekomen: geen nieuwe hepatitis C-middelen, nauwelijks nieuwe weesgeneesmiddelen en geen nieuwe middelen bij kanker. We weten inmiddels dat we als samenleving veel meer dan € 20.000,- pppj willen betalen voor deze middelen. We zouden dus innovaties zijn misgelopen waarvoor we best hadden willen betalen. En volgens dezelfde logica zouden we toekomstige innovaties mislopen waarvoor we best willen betalen, als bedrijven vanaf nu hun vraagprijzen uit eigen beweging gaan matigen.

Het tegenargument dat farmaceutische bedrijven excessieve winsten maken overtuigt niet: onderzoek van Deloitte laat zien dat nieuwe geneesmiddelen al jaren minder opleveren dan de rendementseis van aandeelhouders. Het tegenargument dat dure geneesmiddelen andere zorg verdringen die meer gezondheidswinst oplevert overtuigt evenmin. We zijn in het verleden steeds bereid geweest om extra zorgpremies te betalen om nieuwe geneesmiddelen en andere zorginnovaties te betalen. Dat extra geld gaat ten koste van andere collectieve uitgaven en private consumptie want een euro kun je maar eenmaal uitgeven, maar is niet ten koste gegaan van andere zorg die meer gezondheidswinst oplevert.

De conclusie, hoe contra-intuïtief ook, is onvermijdelijk: het behoort tot de maatschappelijke verantwoordelijkheid van farmaceutische bedrijven om een zo hoog mogelijke prijs voor nieuwe geneesmiddelen te vragen. Alleen dan krijgen bedrijven de juiste innovatieprikkel en krijgen we als samenleving de geneesmiddelen die we willen.